

Í fyra ár hefur Jørn Astrup Hansen verið bankastjóri í Føroyum. Vit tosa við hann um at vera dani í Føroyum, um at fella í ónáðir, um føroyingar, sum dyrka ósemjuna, um bankan í leikluti sum syndabukkur, og um eina óvissa framtíð. Jørn Astrup Hansen – persónurin og meiningarnar

ORD: EYÐUN KLAKKSTEIN MYNDIR: JENS KRISTIAN VANG

ein danskur Jørn Astrup Hansen bankastjóri

– Um eg visti, hvat eg kom til, var eg ikki komin til Føroya.

4. janúar í 1993 fór danin Jørn Astrup Hansen til arbeiðis í Sjóvinnubankanum. Hann var tann nýggi stjórni.

Og hann fekk eitt sjókk.

– Sjóvinnubankin var komin í figgarligt óföri í oktober, og í november 1992 var endurreistur við 475 mió. kr. í nýggjum kapitál. So eg kundi ikki halda annað, enn nú var friður og eingin vandi, tá eg gjørdist stjóri, men tað gingi minni enn fyra vikur, frá tí at eg var komin arbeiðis, til aftur stóðu úttan buksur. Tað var ótespiligt, og so fekk eg ikki mína fyrstu mánaðarløn.

– Tað síðsta gjørdi nú minni, men eg fekk eitt sjókk. Tað var sjokrandi at sigga hvussu umfatandi kreppan í Føroyum var. Og tað kom fullkomiliga óvart á meg, at Sjóvinnubankin og Føroya Banki seinni skuldu leggja saman, tað hevði eg als ikki varhugað av, tá eg kom til Føroyar, og tað gjørdi bara alt meiri trupult, sigur Jørn Astrup Hansen.

Hann hevur sett seg við endan á ovala borðinum á 3. hædd í stóra bygninginum hjá Føroya Banka í miðbýnum í Havn. Tað er fríggjadagur í jólamánaðinum, klokkan er farin av fyra, bankastjórin bjóðar kaffi í teimum hvítu koppunum við Føroya Banka-merkinum trykt á, og hann er er merkisvert væl upplagdur, hóast enn ein long og strævin vika syngur sítt síðsta vers.

Hann er vinarligar og gestabliður, men tá hann tosar, er hann avgjørdur, og tú mást viðganga, at tað neyvan er tí, at hann tykist vera sympatískur persónur, at hann er vorðin stjóri í Føroya Banka. Tað er góður eginleiki at hava afturat, men tað skal meira til.

Tað skulu takast ópopulerar avgerðir, men afturat tí, hefur Jørn Astrup Hansen eisini skula siglt millum skerini í einum heilt øðrum sjóvi, enn honum, hann er vanur við at sigla á.

– Mín tíð sum bankastjóri hefur verið strævin. Tað hava verið so nógv politiserað forhold við bankasamanleggingini, bankakanning, fiskavirking og so víðari, at tú veist ikki hvat tað næsta verður. Bankin er blandaður uppí politikk, og tað er ein trupul verið at ferðast í. Føroyskur politikkur er ikki fyri børn. Slík viðurskipti hevði eg als ikki havt áhuga í at komi til Føroya til. Mín uppgáva hefur ikki bert verið konsentrerað um bankan,

bankanum í hesum og hasum, og um hvussu bankin ofta tyksist vera røtin til alt ónt.

– Bankin hefur verið blandaður uppí allan ófriðin og kjakið eftir málið um bankakanningina og alt tað, og tað hefur verið ómetaliga óbehagiligt, sjálvt um málið sum so ikki snýr seg so nógv um bankan sjálvan, men meiri um Den Danske Bank, parteigara og landsstýrið. Men vit hava verið »sagens genstand«, og tað verið hart, ikki so nógv fyri meg, men fyri nógv av fólkinum her í bankanum. Tað var jú ikki annað at hoyra og lesa í fjölmiðlunum í eini tvey ár enn bankin hetta og bankin hatta.

– Tað er líkasum, at bankin er gjørdur til prægelnape fyri alt møguligt. Bankarnir áttu sannliga sín part í, at tað gekk so galið, sum tað gjørdi. Høvdu bankarnir ikki tikið lut, so hevði tað ikki endað so. Politikkarnir høvdu ábyrgdina, men bankarnir dansaðu við. Ikki sum høvdu-

og óráttvíst. Tey, sum høvdu ábyrgdina í bankanum til 1992, eru ikki her longur. Eingin av teimum eru eftir í nevndini ella í stjórnini. Øll somul eru vekk. Vit, sum síðani eru komin til, kunnu ikki lastast fyri tað, sum hendi í 80'unum. Og tað er óráttvíst, at vit ikki kunnu døma ast bert fyri tað, sum vit hava gjørt síðani 1992.

Nú nemur tú við føroysku pressuna. Hvat heldur tú um hana?

– Føroyska pressan hefur lyndi til, at staðfesta yndishugsanina hjá politikarunum og fólkinum av bankanum sum syndabukkur. Øll hava brúk fyri einum syndabukki, og tað er gott hjá politikarunum og fólkinum alla tíðina at hoyra, at tað er bankin, sum hevur skuldina. So hava tey í minsta lagi ikki skuldina. Vit fáa ikki altíð fairplay frá pressuni, og eg haldi, at samfelagið hefur brúk fyri, at fáa eina sakliga meting av leiklutinum hjá bankanum.

– Nú er tað ikki pressan, sum gongur undan í at kritiserar bankan, men tá politikarar leggja eftir bankanum, so kundi pressan onkuntíð kanna, um tað nú er soleiðis ella ikki.

– Men so vil eg leggja afturat, at hóast eg onkuntíð gremji meg um politisku skipanina og pressuna, so eri eg fegin um at vera her í Føroyum, og eg havi tað fint við at vera saman við føroyingum. Mær dámar bara ikki útbreidda brúkið av anonymum

keldum og anonymum lesara-brøvum, og mær dámar ikki ógvusligu lokallorienteringina av tí, sum skuldi havt verið landspolitikkur.

At vera danskur bankastjóri

Tú situr á seinum heitum sessi, ert tú bangin fyri at fella í ónáðir?

– Nú havi eg eina vanliga avtalu við bankan, hon er ikki avmarka til nakra ávísa tíð, so nevndin kann siga meg upp í morgin, skal tað vera. Men eg eri ikki bangin fyri at fella í ónáðir, hóast eg væl veit, at risiko er fyri tí, og var eg tað, hevði eg sagt stop alt fyri eitt. Tit koma ikki at uppliva, at eg gevi eftir fyri trýsti, tí so eri eg rýmdur langt áðrenn tað. Tað kunnu tit vera vis í.

Hevur tú ætlanir um at fara heim?

– Nei, tað havi eg ikki.

Er tað lettari hjá tær sum dana, at fella í ónáðir, heldur enn einum føroyingi?

– Onkur heldur, at tað var ein fyrimunur, at eg var dani, tá eg kom her í 1993, tí tað skuldu takast nógvar torlørar avgerðir, og eg hevði ongur bindingar, eg skyldaði ikki nokrum nakað. Vit skuldu siga meiri enn 100 fólku-um upp, og vit høvdu eina rúgvu av trupulleikum við okkara deildum runt umkring, so eg havi tikið nógvar avgerðir, sum hava kunna gjørt meg ópopuleran. So kanska hefur tað verið ein fyrimunur, at eg ikki var ein partur av samfelagnum, men kom úttanifrá.

‘Tit koma ikki at uppliva, at eg gevi eftir fyri trýsti, tí so eri eg rýmdur langt áðrenn tað. Tað kunnu tit vera vis í.’

men í stóran mun ein samfelagsleg uppgáva við nógvum politiskum vinklum.

Bankin sum syndabukkur

Síðani Jørn Astrup gjørdist stjóri í samanlagda bankanum, Føroya Banka, hefur nógv verið kjakast um bankan, um leiklutin hjá

leikarar, men eg meti, at bankarnir kundu gjørt mun. Tí teir vóru so stórir, at høvdu teir bara fingið alt niður á jørðina, so hevði gongdin verið heilt órvisi.

– Og tað er tað, sum fólk hava vant seg við. Er nakað galið, hefur bankin skuldina, og soleiðis er tað hvørjaferð. Tað er ótrúliga sjenerandi, óbehagiligt